

HALLITUKSEN ESITYS UUDEKSI KAIVOSLAIKSI – KULLANKAIVAJIEN LAUSUNTO PERUSTUSLAKIVALIOKUNNALLE

Toteutuessaan kaivoslaki hallituksen esittämässä muodossa tosiasiallisesti tuhoaa suomalaisen ammattimaisen huuhdontakullan kaivun, hippukorujen tuotannon ja myynnin, lopettaa kymmenien kullankaivajien elinkeinon sekä vaikeuttaa taloudellisesti harrastajakullankaivun jatkumista. Kansallisesti seurauksena on suomalaisen 140-vuotisen kullankaivuperinteen katoaminen.

Lemmenjoen koneellisen kullankaivun ja kaivospiirien osalta todettakoon perusasiat: kulta ja kullankaivajat koneineen olivat Lemmenjoella ennen kansallispuistoa. Puiston laajetessa kulta-alueen päälle (v.1971) kaivajien oikeudet luvattiin säilyttää eduskunnan ponsilauseلمان tukemana.

Koneellinen kaivu kiellettiin asetuksella (583/1991) kaivun jatkuessa nykyään tuolloin voimassa olleilla valtausalueilla.

Yhteenvetona: **Kullankaivajat eivät tunkeutuneet suojelualueelle, vaan päinvastoin.**

Kaivospiirit

Pääosa Lemmenjoen nykyisistä kaivospiireistä on muodostettu 80-90-lukujen taitteessa (yksi on jo vuodelta -43) kun em. asetuksen (583/1991) muutos uhkasi lakkauttaa ammattikaivun. Kaivajat hakivat valtuksensa kaivospiireiksi ministeriöstä tulleen ohjeistuksen mukaan taatakseen löytämänsä esiintymän hyödyntämisen. Kaivospiirejä muodostettaessa maanhaltija (Metsähallitus) määräsi vain osalle alueita mahdollisuuden käyttää konevoimaa kaivun apuna. Tämän seurauksena alueella on peräti kolmenlaisia kaivospiirejä: 1)kaivospiiri joka voidaan kokonaan hyödyntää koneellisesti, 2)kaivospiiri jossa vain lapiokaivu on sallittu sekä näiden yhdistelmä, 3)kaivospiiri jossa osaa alueesta saadaan hyödyntää koneella, osaa vain lapiolla.

Kaivospiiri on erittäin merkittävä perusta myös pelkästään lapiomenetelmää käyttävälle kaivajalle. Se on taannut jatkuvuuden ja mahdollistanut inhimillisen asumuksen rakentamisen kauas erämaahan. Huomattakoon että kaivualueelta on 25-40km matkaa lähimmälle tielle ja 90km lähimpään kauppaan. Muutaman vuoden pätkissä mahdollisesti uusittava kullanhuuhdontalupa ei anna luottamusta vastaavasti. Huomattakoon että lakkautusuhan alla olevista kaivospiireistä kolme on yli 150km päässä Lemmenjoesta ja siltikin niiden lakkautusta perustellaan etupäässä Lemmenjoen väitettyjen ympäristöhaittojen nojalla.

Nykyiset kaivospiirioikeudet ovat haltijoilleen perustuslaissa tarkoitetun omaisuuden suojan piiriin kuuluvia oikeuksia. Kaivospiirioikeuden voi pätevästi myydä, periä, luovuttaa ja pantata.

Kaivospiirien haltijat ovat sijoittaneet kaivospiirinsä perustamiseen tai hankintaan kymmeniä tuhansia euroja ja kaivostoiminnan varustamiseen lisäksi niin, että investoinnit eri kaivospiireillä vaihtelevat kymmenistä tuhansista satoihin tuhansiin euroihin.

Hallituksen esitys nykyisten kaivospiirioikeuksien raukeamisesta lain voimaantuloa seuraavan kahdeksan vuoden siirtymäajan jälkeen **loukkaa siten kaivospiirien haltijoiden perustuslain mukaista omaisuuden suojaa**. Huomattakoon että esityksen mukaan siirtymäajan aikana on tehtävä alueiden maisemoinnit sekä rakennusten ja rakennelmien purkamiset ja poiskuljettamiset. Näille toimille annetaan kaivoslain muissa yhteyksissä kaksi vuotta aikaa. Ollaan siis efektiivisesti kuudessa vuodessa. Kun tähän vielä lisätään paikallisista olosuhteista johtuva vain 3-4kk vuosittainen kaivuaika, puhutaan noin 20kk tehollisesta tuotantoajasta.

Suhteutettuna niihin investointeihin, joita kaivospiirien haltijat ovat tehneet, **etuoikeus määräaikaiseen kullanhuuhdontalupaan ei poista tai lievennä perusoikeuksien loukkaamista** perustuslain tarkoittamalla tavalla.

Koneellinen kullankaivu

Lemmenjoen koneellinen kullankaivu on elinkeino, jota kullankaivajat ovat puolustaneet kymmeniä vuosia maanhaltijan vastustaessa toimintaa. Yksi kaivajien peruskivistä on ponsilauselema jonka eduskunta antoi vuoden 71 lakimuutosta (kansallispuisto laajennettiin kulta-alueen päälle) hyväksyessään: "Hyväksyessään lakiehdotuksen Eduskunta edellyttää ettei porotaloutta ja paikallisten asukkaiden oikeutta metsästykseseen ja kalastukseen sekä muiden elinkeinojen harjoittamiseen luonnonsuojelualueella ja sen välittömässä läheisyydessä asetuksella ja järjestyssäännöillä tarpeettomasti vaikeuteta." Kyseisen lain hallituksen esityksessä kullanhuuhtonta oli vielä erikseen mainittuna. Asetuksessa 205/1971 teksti kuului: "Lemmenjoen kansallispuistossa saadaan rauhoitussäännösten estämättä etsiä ja huuhtoa kultaa kaivoslain mukaisin oikeuksin."

Näin kullankaivu ja poronhoito olivat rinnasteisia elinkeinoja kansallispuiston laajetessa kulta-alueen päälle. Sittemmin poronhoidon on annettu motorisoitua virkavallan siihen puuttumatta, mutta kullankaivua on pyritty kahlitsemaan monin eri kääntein ennen tätäkin kaivoslain kokonaisuudistusta.

Johtuen pääasiassa em. (asetus 583/1991) konekaivun alueellisesta rajoituksesta, konekaivu on Lemmenjoella laantumassa hyödynnettävän kullan loppuessa, loppuen ilman lakimuutoksiakin parissakymmenessä vuodessa (kts. Liitteenä oleva LKL:n Gallup).

Lakiesityksen perustelussa mainitaan että koneinvestointeja voidaan hyödyntää siirtymällä kaivamaan lvalojoelle. Tämä on käytännössä mahdotonta, koska lvalojoella koneellinen kullankaivu ei ole mahdollista tälläkään hetkellä, sillä sille alueelle ei myönnetä ympäristölupia. Muut tunnetut esiintymät mm. Laanilan alueella, Palsilla ja Tankavaarassa ovat selvästi Lemmenjokea huonompia ja lisäksi jo muiden kullankaivajien hallinnassa.

Edellä on kuvattu oleellimmat kohdat kaivospiirien ja ammattimaisen koneellisen kullankaivun taustoista, sekä niistä käytännön seurauksista mitä ehdotettu kaivoslakiesitys toteutuessaan kaivajille merkitsee.

Hallituksen esitys kaivoslaiksi rikkoo kullankaivajien perustuslaillisia oikeuksia niin usealla tavalla ettemme tässä voi muuta liittää oheen asiaa koskevan juristilausuntoon.

Edellä mainittuun viitaten Lapin Kullankaivajain Liitto ry esittää että kaivospiirien lakkautuksen ja Lemmenjoen koneellisen kullankaivun kieltämisen osalta lakiesitys palautetaan Työ- ja Elinkeinoministeriöön uuteen valmisteluun.

Jouko Korhonen puheenjohtaja, Lapin Kullankaivajain Liitto ry.